

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТРУДОВОГО ПРАВА: ДОСВІД УКРАЇНИ

Ганна Олександрівна СПІЦИНА,

*докт. юрид. наук, професор, завідувачка кафедри
права гуманітарно-правового факультету
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський
авіаційний інститут»
<https://orcid.org/0000-0001-9131-0642>*

Аліна Олегівна БАБЕНКО,

*помічник судді Жовтневого районного
суду міста Харкова
<https://orcid.org/0000-0002-3857-1461>*

Аліса Вікторівна МІЖИРІЦЬКА,

*секретар судового засідання Жовтневого районного
суду міста Харкова
<https://orcid.org/0000-0002-7770-4618>*

У сучасних умовах прагнення людства до самовдосконалення, постійна еволюція технологій та науки накладають свій відбиток на всі сфери сучасного життя, зокрема й на ті, що пов'язані із реалізацією права на працю. Зумовлені вищевказаними чинниками поява нових професій, ринків праці, організаційно-правових форм роботодавців та видів реалізації трудових відносин обумовлюють необхідність постійного перегляду та реформування такої фундаментальної галузі права, як трудове право. Крім того, так уже склалося, що люди не можуть перебувати в незмінній територіальній, соціальній та інформаційній ізоляції, людська сутність вимагає самореалізації, постійного пошуку себе в різних напрямках розвитку, здебільшого – у трудовій діяльності. Саме всесвітня глобалізація та фактичне нівелювання європейських кордонів на сучасному етапі створюють сприятливі умови для реалізації професійних здібностей працівників, що сприяє зростанню міграції робочої сили. Все це вимагає стабільного та сучасного трудового законодавства, здатного належним чином врахувати права й обов'язки суб'єктів трудових правовідносин – працівників та роботодавців.

Сьогодні виникає потреба кардинального перегляду концепції правового регулювання трудових відносин у нашій країні в частині її пристосування до реалій сьогодення. У зв'язку з тим, що Україна з моменту отримання незалежності обрала європейський напрямок свого розвитку, про що, передусім, свідчать приклади приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними стандартами, необхідним вбачається запозичення позитивного нормотворчого досвіду провідних європейських держав у сфері правового впорядкування трудових відносин.

Тотальна імплементація законодавства ЄС правовою системою України жодним чином не є панацеєю для подальшого вдосконалення національного трудового права. По-перше, європейське регламентування трудових відносин теж має свої недоліки, а по-друге, в Україні вже давно сформована й функціонує власна самобутня трудово-права традиція, радикальне втручання в яку може призвести до виникнення суспільно-небезпечних наслідків. Отже, під час подальшого реформування законодавства України про працю було б дуже корисним скористатися позитивним досвідом регламентації трудових відносин у ЄС, який би не суперечив загальній концепції реалізації права на працю, що вже існує в нашій державі.

Слід відмітити, що окремі питання правового регулювання праці в Україні та ЄС вже були предметом наукових пошуків багатьох правознавців. Водночас, враховуючи великий обсяг нормативного матеріалу, широту поля дослідження, сучасні економічні, виробничі та соціальні реалії життя, що обумовлюють потребу в розв'язанні широкого кола питань, що стосуються правового регулювання трудових відносин в Україні з врахуванням нормотворчого досвіду ЄС та країн, що входять у це економічне та політичне об'єднання, дані питання залишаються актуальними та потребують свого вивчення.

Саме актуальність питань в сучасних умовах сьогодні, яка полягає у тому, щоб на основі вивчення і систематизації існуючих наукових праць із теорії права та науки трудового права, міжнародних актів, нормативно-правових актів України та країн-членів ЄС визначити сучасні тенденції правового регулювання праці в Україні та країнах ЄС, і на цій основі виробити відповідний доктринальний підхід, а також сформулювати пропозиції та рекомендації щодо подальшого розвитку та вдосконалення національної системи трудового права.

Зазначимо, що пандемія COVID-19 істотно вплинула на світову економіку та економіку багатьох країн, не виключенням є й Україна. З 2020 року перед роботодавцями, працівниками, профспілковими організаціями постали великі виклики, пов'язані з пандемією коронавірусу та карантинном, а також економічною кризою, новими моделями та підходами до організації робочого часу, зростаючою дискримінацією та стигматизацією відповідно на робочих місцях на підприємствах, установах, організаціях. Як і в більшості країн, пандемія коронавірусу була головною проблемою, з якою стикнулося трудове законодавство України. З одного боку, необхідно було якомога ефективніше знизити ризик зараження на робочому місці, щоб запобігти поширенню пандемії. З іншого ж, робочі процеси потрібно було підтримувати наскільки це можливо, аби запобігти економічній кризі, що могла негативно позначитись на економіці усієї країни. У такій ситуації законодавці покладались не лише на існуючі діючі норми, а швидко реагували на виклики пандемії та в короткий термін внесли зміни до низки законів про працю.

З того часу й дотепер Верховною Радою України прийнято більше 60 нормативно-правових актів: законів, змін та доповнень до них, постанов тощо, спрямованих на подолання епідемії коронавірусу. У свою чергу, Кабінетом Міністрів України було прийнято понад 80 нормативних актів, що стосуються пандемії COVID-19 у нашій країні. Повномасштабні заходи щодо недопущення поширення епідемії на території України значною мірою позначилися на трудових відносинах. Усі ці процеси супроводжувалися стрімким внесенням

змін у трудове законодавство, які можна умовно розподілити за двома основними напрямками: – подолання наслідків пандемії коронавірусу та модернізація діючого трудового законодавства України.

Отже, проблеми на ринку праці, що поглибились із появою пандемії, потребують осучаснення трудового законодавства, проте зміни мають бути поступові та відповідно внесені з урахуванням норм Конституції України, яка закріплює сучасну соціальну модель розвитку держави, основним напрямом діяльності якої є забезпечення та додержання прав, свобод та інтересів людини.

Враховуючі вищезазначені фактори, у процесі розвитку існуючих і становлення нових трудових правовідносин в Україні доцільно орієнтуватися на міжнародні трудові стандарти, які є результатом міжнародно-правового регулювання праці і нормативно закріплені в актах МОП та регіональних об'єднань держав (Ради Європи, ЄС).

Отже, сучасні дослідження теоретичних та практичних проблем правового регулювання праці в Україні та країнах Європейського Союзу, практичні пропозиції та рекомендації фахівців в галузі трудового права, науковців, практичних діячів, можуть бути використані під час прийняття нових та удосконалення чинних законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють дану сферу правовідносин.